

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D., ve věci

žalobce: Y. V.
st. přísl. X
t. č. pobytem X
adresa pro doručování: X

proti
žalovanému: Ministerstvo vnitra České republiky
poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2021, č. j. OAM-98/ZA-ZA11-K12-2021,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2021, č. j. OAM-98/ZA-ZA11-K12-2021, **se zrušuje** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Včas podanou žalobou ke Krajskému soudu v Brně (dále též „krajský soud“ nebo „zdejší soud“) žalobce brojil proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2021, č. j. OAM-98/ZA-ZA11-K12-2021 (dále též „napadené rozhodnutí“), jímž byla jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle ust. § 16 odst.

2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „zákon o azylu“).

II. Napadené rozhodnutí

2. Žalovaný v rámci odůvodnění napadeného rozhodnutí nejprve zrekapituloval obsah správního spisu a dosavadní průběh řízení. Následně se již zabýval tím, proč postupoval podle ust. § 16 odst. 2 zákona o azylu a žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou zamítl. Konkrétně žalovaný uvedl, že vycházel z výpovědi žalobce a opatřených informací o zemi původu.
3. V této souvislosti žalovaný zdůraznil, že Ukrajina je s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti považována za bezpečnou zemi původu. Na základě opatřených informací pak žalovaný mimo jiné doplnil, že ukrajinská vláda má pod kontrolou fungování bezpečnostních složek na území daného státu, a to s výjimkou výše uvedených oblastí. Žalobce pochází z obce Midjanica v Zakarpatské oblasti Ukrajiny, tedy v bezpečné části Ukrajiny pod kontrolou ukrajinské centrální vlády.
4. Ve vztahu k výpovědi žalobce bylo v odůvodnění napadeného rozhodnutí poukázáno na skutečnost, že branná povinnost patří k základním státoobčanským povinnostem, přičemž nevyšly v řízení najevo okolnosti nasvědčující tomu, že by měla být vůči žalobci uplatňována diskriminačně. Kromě toho žalovaný poukázal na skutečnost, že od roku 2014 nejsou vojáci základní vojenské služby povoláváni do oblasti bojů, které se omezují na východní oblasti Ukrajiny. Důvodem je vznik a působení profesionální armády. Vyloučit navíc nelze ani výkon náhradní vojenské služby, která je obvykle vykonávána v nemocnicích.
5. Závěrem žalovaný zdůraznil, že žalobce nevyvrátil domněnku pojetí Ukrajiny jako bezpečné země původu, protože byly splněny zákonné podmínky k tomu, aby byla jeho žádost jako zjevně nedůvodná zamítnuta.

III. Žaloba

6. V žalobě bylo namítáno, že žalovaný postupoval nesprávně, pokud posoudil žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou. V této souvislosti bylo argumentováno tím, že žalobce jako důvod k podání žádosti o mezinárodní ochranu uváděl obavu z odvedení do armády a nasazení do boje.
7. Přestože žalobce nezpochybnil, že výkon branné povinnosti nelze všeobecně považovat za azylově relevantní, nelze podle jeho názoru odhlédnout od situace na Ukrajině, kde podle dostupných informací dochází ve východních oblastech rovněž k útokům na civilní obyvatelstvo, včetně k úmyslnému zabíjení válečných zajatců. Žalovaný se nicméně skutkovým příběhem žalobce podrobně nezabýval, resp. jeho neochotu nastoupit do armády nehodnotil v kontextu reálné hrozby pronásledování ze strany státní moci.
8. Z těchto důvodů žalobce navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalovaného

9. Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 25. 6. 2021 uvedl, že s podanou žalobou nesouhlasí. Co se týče uplatněných námitek, žalovaný k tomu doplnil, že skutkový stav byl spolehlivě zjištěn, a to na základě aktuálních zpráv o zemi původu. Byly pak splněny rovněž další podmínky pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodné.
10. K tomu žalovaný doplnil, že Ukrajina je s výjimkou dotčených oblastí považována za bezpečnou zemi původu, a to na základě domněnky, kterou se žalobci nepodařilo úspěšně vyvrátit. Ačkoliv žalobce využil svého práva seznámit se s podklady pro rozhodnutí, včetně informací o zemi původu, jejich doplnění nenavrhoval. Co se pak týče jeho obavy z odvedení do armády, žalovaný opětovně zdůraznil, že branná povinnost je zcela legitimní, přičemž nemůže být sama o sobě pojímána jako azylově relevantní, a to ani v kontextu hrozícího postihu za její neplnění. Samotné doručení předvolání k nastoupení vojenské služby navíc neznamena, že by žalobce byl nasazen do bojových operací.
11. Na základě výše uvedeného žalovaný krajskému soudu navrhl, aby žalobu jako nedůvodnou zamítl.
12. V replice k vyjádření žalovaného ze dne 29. 7. 2021 žalobce uvedl, že za pronásledování je možno považovat i trestní stíhání či trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, pokud by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny či jednání spadající pod čl. 12 odst. 2 kvalifikační směrnice (viz k tomu rozsudek SDEU ve věci C-472/13 ze dne 26. 2. 2015). Dále žalobce poukázal na to, že žalovaný neshromáždil žádné důkazy svědčící o tom, že žalobce nebude povolán do války. V tomto ohledu žalobce připomněl, že mu bylo opakované předvolání k nástupu do armády doručeno na jeho poslední adresu na Ukrajině až poté, co opustil zemi. Žalobce shrnul, že trvá na zrušení napadeného rozhodnutí jako nezákonného, a souhlasil s rozhodnutím ve věci bez nařízení jednání.

V. Správní spis

13. Ve správním spisu se nachází zejména předávací protokol, záznam o poskytnutí údajů k žádosti o mezinárodní ochranu a protokol o pohovoru k dané žádosti ze dne 24. 2. 2021.
14. Z uvedených podkladů vyplývá, že žalobce podal žádost o mezinárodní ochranu proto, že se obává odvedení do armády a nasazení do bojových operací. Do protokolu žalobce dále uvedl, že o mezinárodní ochranu požádal poté, co mu byl vystaven výjezdní příkaz. V České republice se mu líbí a má zde hodně přátel. Před odjezdem z vlasti žalobce absolvoval vojenský výcvik. Zpátky se vracet nechce, protože hrozí, že by byl povolán do války. Opakovaně mu bylo doručováno předvolání, které však nepřebíral. V minulosti se žalobce účastnil více vojenských cvičení. Pokud by žalobce na předvolání dále nereagoval, hrozilo by mu trestní stíhání.
15. Za účelem posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany byly do správního spisu založeny Informace OAMP ze dne 8. 8. 2020 – Ukrajina – Hodnocení Ukrajiny jako bezpečné země původu; Informace OAMP ze dne 25. 4. 2020 – Ukrajina – Politická a bezpečnostní situace, mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, vojenská služba, vnitřně přesídlené osoby; Informace MZV ČR ze dne 22. 2. 2021 – Ukrajina – Situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu

do vlasti. Z protokolu ze dne 7. 4. 2021 dále vyplývá, že žalobce využil svého práva seznámit se s podklady pro rozhodnutí, ale jejich doplnění nenavrhoval. Následně bylo vydáno napadené rozhodnutí, které je v současné době předmětem soudního přezkumu.

VI. Posouzení věci krajským soudem

16. Žaloba byla podána osobou oprávněnou (ust. § 65 odst. 1 s. ř. s.), ve lhůtě stanovené v ust. § 32 odst. 1 zákona o azylu.
17. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobních bodů (ust. § 75 odst. 2 s. ř. s.) podle skutkového a právního stavu zjištěného s přihlédnutím k čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. procedurální směrnice), tedy ke dni svého rozhodování.
18. Soud ve věci rozhodl v souladu s ust. § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. bez nařízení ústního jednání.
19. Žaloba je důvodná.
20. Žádost žalobce o mezinárodní ochranu byla žalovaným posouzena jako zjevně nedůvodná mimo jiné s odkazem na skutečnost, že nevyvrátil domněnku, podle které se Ukrajina (s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou ruských separatistů) považuje za bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu ve spojení s § 2 bodu 24 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.
21. Pokud by krajský soud rozhodoval podle skutkového stavu ke dni vydání napadeného rozhodnutí, žalovaný by měl zřejmě pravdu, že ve vztahu k žalobci byla Ukrajina bezpečnou zemí původu. Z opatřených informací o zemi původu totiž vyplývalo, že ozbrojený konflikt na Ukrajině nelze považovat za totální, protože se omezuje na pouze východní části země, ze kterých žalobce přímo nepochází. Stejně tak ve vztahu k žalobcem uváděným obavám z povolání do armády a nasazení do bojů ve východních oblastech z dotčených informací vyplývalo, že odpírání vojenské služby lze kvalifikovat jako trestný čin, ale branci mají možnost vykonávat náhradní vojenskou službu, přičemž se obecně nemají podílet na vojenských operacích. Od roku 2016 poté žádná mobilizace neproběhla, což souviselo nejen s celkovým zklidněním bezpečnosti situace, ale také se vznikem a posilováním profesionální armády. Takové závěry vyplývají i z ustálené judikatury správních soudů ke konfliktu na Ukrajině až do vypuknutí války s Ruskou federací (24. 2. 2022).
22. Z toho důvodu musí dát zdejší soud žalovanému za pravdu v tom, že v době jeho rozhodování situace na Ukrajině i přes přítomnost ruských vojsk na jejích hranicích a vzrůstající napětí nebyla vyostřená natolik, aby sama o sobě vedla k nemožnosti i nadále Ukrajinu považovat za bezpečnou zemi původu ve vztahu k žadatelům pocházejícím z oblastí pod kontrolou centrální vlády.
23. Na tom by nic neměnilo ani tvrzení žalobce o možné odvedení k výkonu vojenské služby, což je podle ustálené judikatury legitimní státoobčanskou povinností, a to také za situace, kdy může být spojena s rizikem nasazení v bojových oblastech. Stejně tak nelze bez dalšího považovat za azylově relevantní, pakliže je domovským státem

přiměřeně postihováno odpírání vojenské služby, a to s výjimkou nucené účasti na vojenských operacích, které jsou v rozporu s mezinárodním právem, což žalobce netvrdil (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004 – 49, ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012 – 44, nebo ze dne 20. 4. 2016, č. j. 2 Azs 67/2016 – 24; odkazovaná rozhodnutí NSS jsou dostupná na www.nssoud.cz).

24. Situace se však změnila ve čtvrtek 24. 2. 2022, kdy na velké části území Ukrajiny po invazi Ruské federace vypukl mezinárodní ozbrojený konflikt, který stále přetrvává a jehož další vývoj, včetně rychlé eskalace, nelze předvídat. Jedná se o všeobecně známou a veřejně dohledatelnou informaci, kterou krajský soud nepovažuje za nutnou dokazovat při jednání (k vývoji válečného konfliktu viz např. <https://www.e15.cz/ukrajina-vs-rusko-konflikt-valka-aktualne>).
25. Přímé dopady ozbrojeného konfliktu lze v současné době vztahovat rovněž na civilní obyvatelstvo, byť není do ozbrojeného konfliktu aktivně zapojeno. Z dostupných zpráv je totiž zřejmé, že válečný konflikt se odehrává mimo jiné v obydlených oblastech, pročez tak může být ohrožen de facto každý, který se v nich bezprostředně nachází. Žalobce by tak mohl být v případě návratu do vlasti reálně ohrožen na životě a zdraví bez ohledu na skutečnost, zda bude odveden či nikoliv. Žalovaný pak své rozhodnutí založil mimo jiné na tom, že obranu Ukrajiny nadále vykonává profesionální armáda, přičemž již od roku 2016 nebyla všeobecná mobilizace vyhlášena. Jedná se o skutečnosti, které nejsou s ohledem na poslední vývoj na Ukrajině nadále aktuální (viz např. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/zelenskyj-vseobecna-mobilizace-vyhlase-ni-ukrajina-invaze_2202242336_til).
26. Jednou z podmínek pro označení státu za bezpečnou zemi původu je, že na jeho území nedochází k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu [srov. § 2 odst. 1 písm. k) bod 1 a přílohu I procedurální směrnice]. Tuto podmínku již Ukrajina s ohledem na aktuálně probíhající mezinárodní ozbrojený konflikt nesplňuje.
27. Z judikatury správních soudů jednoznačně plyne, že jedním z důvodů k prolomení zásady koncentrace řízení je aplikace čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Podle něj členské státy EU musí zajistit, aby měl žadatel v řízení o udělení mezinárodní ochrany k dispozici účinný opravný prostředek, jehož podstatou je alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci, které je úplné a *ex nunc* (tj. podle stavu ke dni rozhodnutí soudu). Podle čl. 52 odst. 1 procedurální směrnice se povinnost zajistit účinný opravný prostředek ve smyslu čl. 46 odst. 3 této směrnice vztahuje na žádosti o udělení mezinárodní ochrany podané po 20. 7. 2015. S ohledem na včasné neprovedení čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice do vnitrostátního právního řádu, má toto ustanovení přímý účinek, jedná-li se o žádost o mezinárodní ochranu podanou po rozhodném datu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2017, č. j. 1 Azs 194/2017-30, nebo ze dne 15. 1. 2016, č. j. 5 Azs 20/2015-35; odkazovaná rozhodnutí NSS jsou dostupná na www.nssoud.cz).
28. V rámci soudního řízení lze při aplikaci čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice uplatňovat pouze takové nové skutečnosti, které žadatel o udělení mezinárodní ochrany buď nemohl bez svého zavinění uvést již v řízení před správním orgánem, anebo k jejich neuvedení měl ospravedlnitelný důvod (nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16; dostupný na <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>).

29. Žalobce v době podání žádosti o mezinárodní ochranu či při následném podání žaloby nemohl legitimně předvídat, že ozbrojený konflikt, který byl dlouhou dobu stabilizován a omezen na východní části Ukrajiny, nakonec vyústí v rozsáhlou invazi ruských jednotek, v důsledku čehož bude na životě a zdraví přímo či nepřímo ohroženo v podstatě veškeré civilní obyvatelstvo, tedy nikoliv pouze osoby nacházející se v příhraničních oblastech, popř. podléhající výkonu vojenské povinnosti.
30. Přestože z čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice neplyne požadavek, aby soudy ve správním soudnictví z vlastní iniciativy aktivně dohledávaly případné nové či další důvody (okolnosti) pro udělení mezinárodní ochrany, i Nejvyšší správní soud již připustil, že mohou nastat určité zcela specifické situace, za nichž soudy ve správním soudnictví budou muset přihlédnout i k okolnostem konkrétně nenamítaným žadatelem o mezinárodní ochranu. Za takovou specifickou situaci Nejvyšší správní soud označil například vypuknutí válečného konfliktu na území celé země původu žadatele o mezinárodní ochranu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2020, č. j. 1 Azs 288/2020-27, bod 22 in fine). Současná situace na Ukrajině tak podle krajského soudu představuje přesně takovou situaci, kterou musel v kontextu argumentace žalobce zohlednit.
31. Závěrem krajský soud dodává, že zatím nijak nehodnotí intenzitu ozbrojeného konfliktu odehrávající se na Ukrajině. Tato nelehká úloha bude v dalším řízení na žalovaném. Boje na Ukrajině se však již prokazatelně neomezují „pouze“ na část Doněcké a Luhanské oblasti, ale dotýkají se bezprostředně velké části jejího území, včetně hlavního města Kyjeva. Jedná se o natolik významnou změnu poměrů v zemi původu žalobce, že rozhodnutí žalovaného nemůže obstát, neboť se zakládá na podkladech, které nelze stran bezpečnostní situace na Ukrajině nadále považovat za aktuální.

VII. Závěr a náklady řízení

32. Krajský soud přistoupil v souladu s čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice ke zrušení napadeného rozhodnutí z důvodu následné a svou povahou zásadní změny bezpečnostní situace na Ukrajině, kterou žalovaný nemohl legitimně předvídat a zohlednit (výrok I.). Za této situace bude skutkový stav, který žalovaný vzal za základ napadeného rozhodnutí, vyžadovat rozsáhlé doplnění.
33. Proto krajský soud žalovanému ukládá, aby opětovně a na základě aktuálních informací o bezpečnostní situaci v zemi původu žalobce posoudil, zda jsou v jeho případě dány důvody pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Tímto právním názorem krajského soudu je správní orgán v dalším řízení vázán (ust. § 78 odst. 5 s. ř. s.).
34. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť úspěšné žalobkyni nevznikly žádné náklady řízení a ani jejich přiznání nepožadovala. Proto krajský soud žádnou náhradu nákladů úspěšné žalobkyni nepřiznal. Žalovaný nebyl v řízení úspěšný, pročež nemá právo na náhradu nákladů

řízení. Z uvedených důvodů bylo o náhradě nákladů rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku II. tohoto rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 25. dubna 2022

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v.r.
samosoudce